

Яровий Кирило Васильович,
викладач кафедри інформаційних
технологій та кібербезпеки ННІ № 1
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ КРИМІНАЛЬНОЇ АНАЛІТИКИ В ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Проблема організованої злочинності є предметом обговорення на найвищому державному і науковому рівнях, оскільки діяльність злочинних організацій дійшла свого апогею та негативно впливає на розвиток правоохоронної системи, зміцнення державного управління, реалізацію прав, свобод і законних інтересів громадян.

Протягом останніх десятиліть, організована злочинність утворює значну небезпеку для політичного та економічного розвитку України. На сьогодні, динаміка активності організованої злочинності свідчить про необхідність запровадження нормативно-правових й організаційно-тактичних заходів та втілення відповідних концепцій кримінального аналізу у діяльності правоохоронних органів для підвищення ефективності протидії злочинності.

Попри наявності значної кількості наукових публікацій, присвячених вивченню практичної значущості кримінальної аналітичної діяльності, окремі її напрямки потребують додаткового вивчення.

Порівняльний огляд та особливості наявних інструментів кримінальної аналітики у протидії організованій злочинності у різних країнах світу свідчить про те, що кожна платформа з програмним забезпеченням розробляється відповідно до конкретної системи кримінальних обліків певної країни, у яких збираються відомості про місце скоєння події, фактів, об'єктів, осіб та інше.

Крім цього, під кримінальною аналітикою у протидії організованій злочинності необхідно розуміти, як функціональні можливості різноманітних аналітичних документів та типів інформації.

На підставі практичної складової та дієвих інтелектуальних систем кримінального аналізу, наведено приклад найпоширеніших аналітичних інструментів, якими користуються у професійній діяльності працівники кримінальної аналітики:

- аналіз зв'язків (діаграма, яка ідентифікує усіх підозрюваних осіб та організації у злочинному середовищі та ілюструє їх у взаємозв'язок між ними);

- аналіз комунікативного трафіку (трафік телефонних дзвінків, текстових повідомлень та пересланих електронною поштою);

- аналіз потоку події (діаграми, які візуально показують низки важливих подій, що мають важливе значення для скоєння злочину);

- аналіз схеми скоєння злочину (схема, яка показує послідовні кроки скоєння злочину, які зображені у вигляді блок-схеми);

- асоціаційна матриця (матриця, яка змозі порівнювати декілька факторів злочинної діяльності);
 - аналіз структури злочинності (аналіз гарячих точок, загальний аналіз тенденцій злочинності, ідентифікація злочинів);
 - аналіз результатів (аналіз, який оцінює ефективність роботи правоохоронної системи);
 - аналіз ризику (аналіз ризиків, що створюють правопорушники чи організації);
 - графічний аналіз (діаграма, що показує схему злочинної організації, яка перевозить заборонені товари за допомогою елементів злочинного середовища);
 - демографічний аналіз тенденцій (аналітичний метод роботи з демографічними показниками, які впливають на рівень злочинності);
 - кримінальний профайлінг (деталізований аналіз об'єктивної складової злочину, які використовувались);
 - мережевий аналіз (аналіз зв'язків між людьми у злочинній організації);
 - перевірка гіпотез (припущення щодо можливих зв'язків людьми та злочинними угрупованнями);
 - профайлінг злочинця (деталізований аналіз поведінки злочинця, його способу життя, механізмів та характеру скоєння злочинів);
 - профілі ринку (профіль, який досліджує кримінальний ринок заборонених товарів та послуг);
 - фінансовий аналіз (аналіз різноманітних фінансових операцій)
- [1, с. 71].

Отже, аналіз злочинності дає зрозуміти проблему організованої злочинності та усвідомити, що правоохоронні органи можуть зробити для її ефективної боротьби, які методи та засоби будуть дієвими.

Необхідно погодитись з думкою Федчака І.А., що кримінальний аналіз не дублює методів роботи оперативних працівників чи слідчих, його алгоритм допомагають успішно опрацьовувати великі за обсягом масиви даних з метою вилучення з них значень. Отже, кримінальний аналіз виконує роль додаткового інструментарію в руках правоохоронних органів та підрозділів поліції [2, с. 11].

Наразі, однією із пріоритетних напрямків розв'язання зазначеної проблеми є вдосконалення процесів аналітичного пошуку й аналітичної діяльності на підставі оптимізації потоків інформації. Існують найпоширеніші аналітичні інструменти, якими користуються у професійній діяльності працівники кримінальної аналітики у багатьох країнах, таких як: Європейського Союзу, США, Канаді та Великій Британії.

Crime Center (Shotspotter) – система, яка за допомогою датчиків та штучного інтелекту виявляє і попереджає про стрілянину у зоні обслуговування поліції й дає змогу швидко відреагувати на застосування вогнепальної зброї.

Command Central Aware Motorola – набір інструментів, який допомагає обробляти зібрану інформацію, робити візуальний аналіз та керувати відеопотоками та системами розпізнання зображень.

Maltego – система призначена для графічного аналізу інтернет-посилань, пошукового інструменту у відкритих джерелах Інтернету в реальному часі та збору інформації, автоматично об'єднуювати відповідну інформацію в одному графі та візуально наносити її на карту.

ePOOLICE – система, яка виявляє загрози з боку організованих злочинних угруповань з використанням методів обчислювального сканування і розвідувальних систем.

IMB i2 Analyst's Notebook – аналітичний інструмент, за допомогою якого можливо опрацювати та проаналізувати великий обсяг даних за мінімальний проміжок часу.

Palantir Gotham – єдиний інформаційний портал, за допомогою якого користувачі можуть здійснювати пошук інформації та збір даних з усіх відповідних систем національної системи обміну інформацією США.

SmartCOP - інтелектуальна платформа, що має автоматизовану систему керування правоохоронними документами та диспетчеризацію (обробка дзвінків), аналітику та програмне забезпечення для мобільних патрулів у відділах поліції, мобільну звітність та міжвідомчу звітність [1, с. 73–74].

На нашу думку, усі аналітичні інструменти, повинні бути чітко сформульованими та дієвими, а результати використання інструментарію необхідно створювати більш точними у протидії організованій злочинності.

Узагальнення оперативно-розшукової та слідчої практики свідчить про необхідність удосконалити процеси аналітичного пошуку й модель аналітичної діяльності української правоохоронної системи.

Вважаємо, що подальший розвиток кримінального аналізу та його адаптація до особливостей національного законодавства і системи боротьби зі злочинністю забезпечить раціональний розподіл правоохоронних ресурсів і суттєво вплине на зниження рівня злочинності в Україні.

Список використаних джерел

1. Струков В.М., Узлов Д.Ю., Гнусов Ю.В. Інструментальні інтелектуальні платформи для кримінального аналізу. *Право і безпека*. 2021. № 4. С. 64–79. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2021.4.07>.

2. Федчак І.А. Основи кримінального аналізу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2021, 288 с.